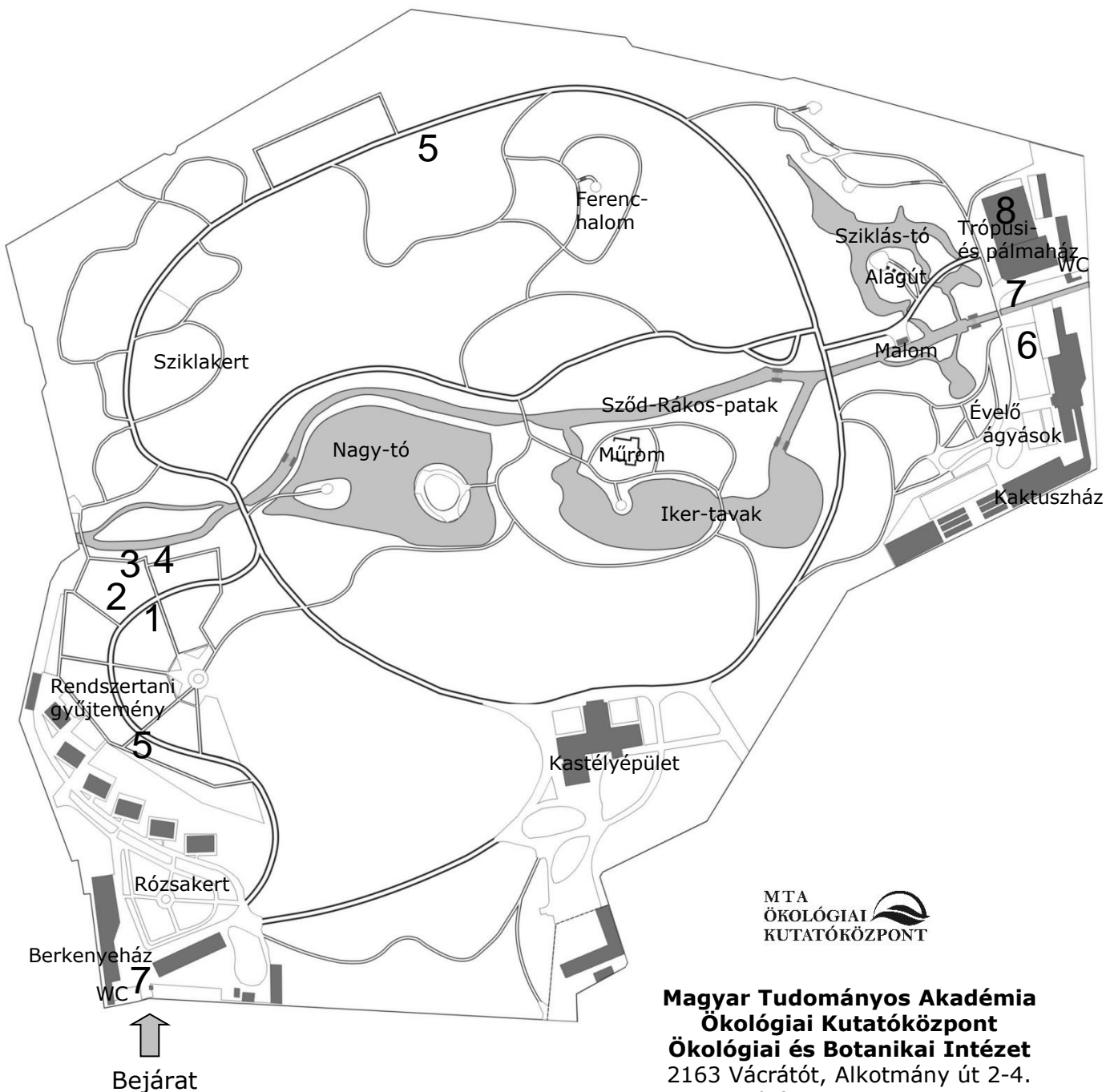

2018. július

A hónap érdekességei

Nemzeti Botanikus Kert Vácrátót

Kasvirág (Echinacea purpurea)

MTA
ÖKOLÓGIAI
KUTATÓKÖZPONT

Magyar Tudományos Akadémia
Ökológiai Kutatóközpont
Ökológiai és Botanikai Intézet
2163 Vácrátót, Alkotmány út 2-4.
Telefon.: 28-360-122
E-mail: botanikuskert@okologia.mta.hu
www.botanikuskert.hu
www.okologia.mta.hu

**Térképes útmutatónk abban segít,
hogy az aktuálisan virágzó fajok,
vagy más időszakban látnivalók közül
néhányat könnyedén megtaláljon
Kertünkben.**

Üdvözljük hazánk leggazdagabb, mintegy 12 000 növényfajt és fajtát számláló élőnövény-gyűjteményében, a Magyar Tudományos Akadémia Nemzeti Botanikus Kertjében. Törzsvendégeink jól tudják, hogy tűzzön kegyetlenül a nap, fújjon a jeges szél, a 27 hektáron elhelyezkedő, elbűvölő hangulatú tájképi kertbe ágyazódó tudományos gyűjtemény évszakról évszakra mindig kínál valami érdekességet a növényvilág végtelen sokféleségéből. Havonta megjelenő térképes ajánlatunkkal néhány időszerű látnivalóra szeretnénk felhívni növényszerető látogatóink figyelmét.

Szent Jakab hava.

A július évről évre változó arcát mutatja. Idén a kora tavaszi csapadékra jövő nagy meleg, majd az újabb esők miatt különösen gazdag virágzással örvendeztet kertünk. A virágok nagy tömegben nyílnak, ám a meleg napsugárzás hatására gyorsan el is hervadnak, így napról-napra, hétről hétre más-más növényekben gyönyörködhetünk. A gyomok is gyorsabban nőnek ebben az időjárási helyzetben, így idén az évelőágyásokban különösen nagy gondot kell fordítanunk az ellenük való védekezésben.

1. A harangvirágfélék közé tartozó **léggömbvirág** (*Platycodon grandiflorus*) leginkább jellegzetes alakú léggömbszerű virágbimbóiról ismerhető fel. Sűrűn leveles szárú, magas évelő növény. Nagy, széles tölcseres ibolyakék virágai nyáron nyílnak. Észak-Kínában, Kelet-Szibériában, Japánban, füves, hegyi réteken őshonos. Kertekben sok fajtáját ültetik, Bármilyen, jó vízgazdálkodású kerti talajon szépen virít, de jobban szereti a félsárnyékos helyet, mint a teljes napsütést.

2. A gyógy-, fűszer- és konyhakerti növényeket bemutató középső ágyásban messziről virít a bíbor **kasvirág** (*Echinacea purpurea*). Merev szárain alul inkább tojásdad, felül inkább tojásdad-lándzsás alakú, finoman fogazott, néha ép szélű, durva levelek fejlődnek. Nagy fészekvirágzatai magánosan nyílnak a száruk végén. Őshazája Észak-Amerika keleti középső részein, az Őt-tavaktól dél fele egészen a Mississippitorkolat vidékéig terjed, a préri és száraz, nyílt bokorerdők szépséges virága. Ismert gyógynövény. Gyöktörzse hatékony immunerősítő, fokozza a szervezet ellenálló képességét, baktérium- és vírusölő hatású. Allergiás megbetegedések és kötőszöveti gyulladások kezelésére is használják. Vágott virágnak is kiválóan alkalmas.

3. A fészkesek (*Compositae*) ágyásában, a rendszertani gyűjtemény szegélyén és a kert más helyein is a pompás **Teleki-virág** (*Telekia speciosa*) élénksárga, nagy fészekvirágzatai hívogatnak. Nagy szív alakú tőlevelei, és erőteljes szára van, tojásdad alakú szárlevelekkel. Hegyvidéki patakparti magaskórós társulások mutatós növénye, Erdélytől egészen a Kaukázusig. A Bükkben is előfordul, nálunk VÉDETT növény! Nevét gróf Teleki Sámuel (1739-1822) erdélyi kancellárról kapta, aki a híres marosvásárhelyi könyvtár, a Teleki-téka alapítója volt.

4. Június végére a cserjék zöme elvirágzik, így még nagyobb érdeklődésre számíthatnak a nyáron virító hortenziák. Sajnos kertünk száraz éghajlata s meszes, homokos talaja nem alkalmas nevelésükhöz, néhány fajuk azonban szépen fejlődik. Az egyszerűségében is pompás **cserjés hortenzia** (*Hydrangea arborescens*) lombohullató, alacsony kis cserje. Dúsan elágazó, lapos sátorvirágzatát több-kevesebb termékeny és meddő (ivarszerveket nem tartalmazó), kicsi, fehér virág alkotja. Észak-Amerika keleti részéről került kultúrába. Sok kertészeti fajtája ismert, legnépszerűbb a csak meddő virágokból álló virágzatú.

5. Késői virágzása miatt kedvelt díszcserje a **kínai barátcserje** (*Vitex negundo*). Illatos, tenyeresen összetett, lombohullató levelei, apró, laza bugában nyíló, ibolyakék virágai vannak. Jó vízelvezetésű laza talajt, napos, védett fekvést igényel. Kemény teleken visszafagyhat, de töből újra kihajt. Őshazájában, Kínában, Nepálban, Indonéziában a népi orvoslás fontos növénye volt, gyökerét, levelét, termését a legváltozatosabb módon az asztma, köhögés, vérhas, fekélyek, ízületi bántalmak stb. gyógyítására használták.

6. Az évelő gyűjteményben messzire sárgálló **sásliliumok** (*Hemerocallis*) bokrosodó tövű évelő növények, vastag, húsos, koloncos gyökerekkel. Hosszú levelei szálasak, lándzsásak, erről kapták nevüket is. Virágaik általában csak egy napig virítanak, ezért vágott virágnak kevésbé alkalmasak. Virágzási idejük azonban hosszan elnyúlik, 4-6 hét is lehet, mialatt bőségesen ontják újabb és újabb, nyíló virágaikat. 15 fajuk többsége Kelet-Ázsiában őshonos, ma már rengeteg kertészeti fajtájukat tartják számon. A kínai kertekben ősidők óta ültetik őket, zöldségként is fogyasztják, és a hagyományos gyógyászatban vértisztító szerként használják.

7. A Pálmaház melletti pihenőhelyet és a kert más pontjait is egy különleges dísnövény díszíti. A **tarka virágcsalán** (*Solenostemon scutellarioides*, syn *Coleus blumei*) ugyanis nem virága miatt lett a modern kertek dekoratív díszje, hanem színes, élénk foltokkal tarkálló levelei miatt. Trópusi növény, Malájziában és Dél-Kelet-Ázsiában őshonos, ezért jöhet hazájában évelő, Európában a fagyos telek miatt egyényári növényként ismerik. Apró, kék virágai hosszú fűrtvirágzatban nyílnak. Levelei családjára jellemzően keresztben átteljesen állnak, és általában a levelek jellemző minden színárnyalatot megtalálhatjuk fajtái között. Ma már több mint 60 csodaszép fajtája ismert, kisebb- nagyobb termetűek, változatos levélmérettel és mintázattal.

8. A Pálmaházban most nyílik a **frangipáni** vagy **templomfa** (*Plumeria rubra*). Nevét Mercurio Frangipani, olasz botanikusról kapta, aki a Kolombusz-expedíció tagjaként, 1492-ben először tesz említést a növényről. Lassú növekedésű, terebélyes cserje, kandeláberszerűen elágazó, vastag, posztag ágakkal. Szárja évszakban lombohullató. Minden része enyhén mérgező tejnedvet tartalmaz. Rendkívül illatos virágai a hajtások csúcsán nyílnak. A sárga közepű, fehér vagy pirosas virágok szíromleveleinek cimpája propellerszerűen csavarodott. Őshazája Mexikó és Közép-Amerika szárazabb, sziklás területein van, de ma már a trópusokon mindenütt nagyon gyakori díszcserje. Virágát a karibi nők hajdísznek használják, és ruhájukat illatosítják vele. Egyes vidékeken az örök élet szimbóluma, ezért gyakran ültetik templomkertekben, sírokhoz, virágai pedig gyakran láthatóak a hindu és buddhista szenthelyek oltárain. Leveléből sebekre, fekélyre való borogatást készítenek, kérgével a gonorrhéát, tejnedvével a reumát kezelik.

